

”تاڭداۋلى ئۇسىندرۇشى“ منه وسلاي شىنلقان

بایر عی قالاداعی جاڭا تۇرمىسى ⑩

ر ج ب ر د - ی ا

”2023-جىلىقى ئاپاک سىيىلمەن دۇرس سالىتى اسقاڭتالۇ، كىرىشىكىزدىكىپەن اوھەلگى ماقسادىتىنىڭ ئەتى مەملەتكە تىكىچىسىنىڭ سۈرەت تۈندىلار كورەمىسى“ وۇرىمۇجىدە وەتكىزىلدى

راوْعا دا باتنَا المايتن.

”عُتُّوسِندرُوشی اسْتَه عُتُّوسِندرُوشی سوزنیک
تاسِمالداؤشیسی مهمس، گهر عُتُّوسِندرُوشی سوزنیده
قامتلعلان عبْلیمدى عبْر شده‌ک شُعا ته‌گه‌سده، عبْر
تولق عبْر کوبی سو دایسنداده‌بیز قاجهت“. قاشقار
بايرىعى قالاسى كورىنس گىرمن باسقارۇ كوهىتەتى
باسمعنیک سوزى گۇلبوستانىنىڭ موپىمايتىن جىگە-
رىن جاندى.

تۇسىندرگەندە دېبىستاۋى ولشەمدى بولماغاندە
دەققان، ول ۋاقت بولاقالسا قايىتا - قايىتا جاتىنعادى؛
تۇپيق منه زىن تۈزەتىق ئۇشىن، ول سانالى تۈرەد قو-
عامدەق قىيمىلدارغا كۈپتەپ قاتىناسادى؛ اناعورلم
كۆپ ئېلىم ازىز لە ئۇشىن، ول دەھمالسىس ۋاقتىارد-
نان پايدىلانىپ، شىنجىڭاڭ قارىيەننا، مادەنئەقتنە قاتىسى-
تى ئۆزلى كىتابتاردى مۇقىيات وقىپ، كىشى پەيىلدىك-
پەن مامانداردان اقىل - كەڭەس سۇرۇپ، ”تولىق
كۈبى سۇ“ دايىنداۋغا تالپىنادى.

تالاپتی هرگه نوْ جاۋاڻ. گُلوبوستان بىرته
بىرته كورىنس و گىرنندەگى تاڭداۋلى تۇسىندرۈشـ.
گە اينالادى. بايرىعى قالانىڭ ئاربر بۇرۇشى ول جوـ.
ننهن اىگىمەلهيتىن ئېرىـ. ئېرى حىكايىغا اينالىپ، ساياـ.
حاتشىلار دىلک كوشل قالاۋىننان شعاديـ.
گُلوبوستانىڭ قاراۋىنشا، ئۇسىندرۈشنىڭ
قىزىھەت قۇنى اناخۇرلم كۆپ ادامنىڭ قاشقار بايرىعى
قالاسنا كەلىپ، قاشقار بايرىعى قالاسن ۇمىتىۋىننان
ايگىلەنبىك، ”ساياخاتشىلار دىلک رازى بولۇي ئېـزـ.
دىلک ھەز زور قۋانشىمىز بولدىـ.“
بايرىعى قالادا ”بايرىعلق“ تا، ”جاڭالق“ تا
بار، بۇگىنگى قاشقار بايرىعى قالاسى دۇنييە جۇزىنە قاشـ.
قاردىلک كەلبەتن اىگىلەيتىن جاڭا ”تائىسىقىعا“ اينالدىـ.
گُلوبوستان قازىرگى ئۇسىندرۈشى قىزىھەتنە وەـ
رازى، ول بىلاي دەدىـ: ”بايرىعى قالاداعى ئار كۇنگى
جاڭالق بايرىعى قالانىڭ ادامىدە ھەڭ باۋارىتىن جەرىـ.“

زامانی تلک ترسیلک ته قامتلغان. کوپته‌گهن سای
حاتشی ته بېرنه بیلای دهدی: «اسلى بۇل وسىندا
بايرىعى قالا ھەكىن.

”مهن قاشقاردا تؤيلپ هرجه قىشم، ال قازىر“
يىرعى قالانىڭ مادەنىيەتن تاراققۇشعا اينالدىم.“
قاشقار بايرىعى قالاسى تورالى ئوز بولغاندا، گۇ
بوستانلىك ايتارىي تاۋىسلىمايدى.
قاشقار بايرىعى قالاسى مادەنىيەتن بەس ساۋىس
عىندىاي بىلەتن وسى ئۇسىندرۇشى 8 جىلدلىك الدىد
دا ”ئۇسىندرۇشەن بېيچابار“ بولاتىن.

2015 - جلی داشوه بتسرگهن گولبوستان بایران
عی قلا کورننس و گردن باسقارو کومیته تنبیک عتیق
سندر ڦوشی قابیدا یتن حابارن کورپ، ۴ اري - ۶ س
ری بولمای تزیمده له دی. گولبوستان بسلاي دهدی
مهنگه ویره نگهن کاسبیم تو سندر ڦوشمن هشقا
دای فاتسی بولماعانمهن، الايدا مهن بؤل کاسپی
قز بعamen، سوندقتان سنای کورگم که لدی.

یان - چین چان

“I am all alone, I have no wife or children.”

”سایحاتشی دوستار، کوپشلیک، سالمهه تسز-
دھر مه، مهن کورننس ۽ ۾ گرینگ تؤسندروڻو شسی
بو لامن، قاشقار بایبرعی قالاسنا که لگهندھر بیگز دی
قارسی الامن“ . 7 - ایدلک 13 - کونی تاڳه رتک
قاشقار بایبرعی قالاسی کورننس ۽ ڳرین باسقارو
کومیتeti سایحاتش لارعا قزمہت وتهڙ ورتال عننگ
تؤسندرو ڻو شسی گوڻل بوستان وٻول ٻبر تو پ جائا
سايحانچه: قلن. الٰه

سایاحداسنی فارسی الی .
۶ تُوسندرؤشی بولغاندقتان گُلبوستان اُر
کُونی مستق مقلاسپهن اُر جهردهن که لگهن سایاحدات-
شلارعا قاشقار باییرعی قالاسینلک سالت - ساناسن
۷ تُوسندرپ، ولارمدهن جهرگلملکتی تُورعندار دلک

تۇرمسىندا ئىزگەرسىتەردى بولسەدى.
”بارلىقى ئاشقارعا بار ماساڭ، شىنجىڭ ئەلگەن

هسه پته لمه يدي، بايير عي قالاعا باره ماساڭ، قاشقارعا
كەلگەن هسه پته لمه يدي، ده يدي". "بىز دىڭ قازىر تا-
ماشالا يتنىمىز ئاريا جولى، كوشەنلىڭ بويندۇمۇ ھى قا-
باتتىق نەممەسە ئوش قاباتتىق ويلەر دىڭ ئېرىنىشى قاباتى

دُوكهن، وُستِنگَيْ قاباتي جهري گيلكتى تۇرعنىداردىڭ
تۇرعنۇن ئۇيى". گۇلبوستان جۇرۇھ ئۇرۇپ سوپىلەسە دە،
شارشاعاندای سەزىنبەدى. كۈل ناشتەك بازارى،
كەقىنەن بازارى، اعاش اسە اقتان دانادى، دەندىدا زا

نه پنهن بازاری، اعماق اسپی پیار بزاری، دوپی بزار-
ری... «اربر بازار دلک اگچمه سن ول تو نه نشه تار-
تمدی هتپ تو سندره ددی.
«اربر کوش، «اربر قوربیلس تار گولبو ستانی لک
تو سندره و نده ادامعا بدینه عبر جاندی کینو کور-
گهندی اسره به ره ددی، ارسندا وزندیک هر کشیده-
لک که یه باس که بی پکه ده، بور الک تاریخ تا، وسی

(پاسہ ۱- بہتھ)

بیانی

لهنتی... عبرسپیرا شارالاردیلک برکهس - تسرکهس
شumarلئی رایونیمیز داعی کاسپورننداردیلک دامؤن
پارمهندی قولدادی.

زانتف تۇرمىستىڭ بارىنىشا قاناعاتتىندىرىلىۋىنا
بلەسە، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ رۇھانىي تۇرمىستىقا
بولغان سۇرائىسى ئېتىپى دە جوغرابىلە ئۇستى.
”شىنجىڭا كىتابچاناسىنىڭ 4 - قاباتىندىاعى مىنا
ورىن كەڭ دە تىنىش، ورىنىدىعى جايىلى، ئۇيرەنۋەگە
تەزىزەن - اق كىرسىپ كەتتۈگە بىولادى...“
يىتەھىنەت جەلسىنەتىگى هلۋەسز حابار جۇزىدەن
استام توراپ قولداڭى شىلاردىلک نازارىن اوداردى،
بۇل كۇپىشلىكتىڭ كىتاب پوقۇ، ئۇيرەنۋە
بولغان قاجەتىسىۋىن ايقىن كورنەكتىلەندىرىپ وترى.
بۇقارانىڭ اڭسىنا جاۋاپ قايتارۋە ئۇشىن، نە-
گىزىگى تاقىرىپتىق تارىيە ورسىتەتلىگەنەن بەرى،
شىنجىڭا كىتابچاناسى كىتابچانانىڭ اشىلۋە ئاقىتنى
ۇزارتنى، 1- قاباتىاعى وقۇ رايونى، ئىنارلى كىتاب
ئۇيى سىاقتى رايوندار سەيىسەنبىدەن جەكسەنبىگە
دەھىن اشلىۋە ئاقىتنى ساعات 22 گە ئۇزارتنى.
نەگىزىگى تاقىرىپتىق تارىيەسى ونىمىدىلىكىنىڭ
قاندای بولۇي - حالق تۇرمىستىاعى كورنەكتى
ماسەلەلەردى شەشۋە جاۋادىيىنىڭ ماڭىزدى ولىشەمى.
قازىز رايونىمۇز شىكەرلىھى ورسىتەتىپ
جاتقان مادەنەيت، دەھە تارىيە ارقىلى حالققا تىيمىدە-
لىك جەتكىزۈۋە قىيملىلىك فورماسى ئار ئۆلان، مازھۇ-
نى باي؛ قىىشلىلىعى اۋەر مۇگەدەتكەر وتباسىلارىن
بوگەتسىز دەتپ جاڭالاۋ نىسانى بىرىتىندىپ بىلگە-
رىلەتلىۋە ئىستىنەدە: بۇقارا عاقدىقزمەت وتدۇ جونىنەن
ارمىز قابىلداي سالا جۇھىس ئېتىرىۋە مەحانىزىمى
العاشقى ادمىدا ونىمىدىلىگىن كورسەتىپ، ئۇرۇلى
قىىشلىقتان، ارىز - ارماننان 132 مىلە 700 بىن
شەشتى؛ ”ئۇرىمچى - سانجى - شەخزى“ ئۇڭىردە-
نىڭ اتىمۇسەدراسىن وڭاۋ قزمەتىن مەرزىمگە، سا-

به‌ری رایونیم‌زد ادعیٰ بیر نشی توپتا نه گزگی تاقد-
ربیتیق تاربیه‌نی و رسسه‌تکهن ورندار شکه‌رله‌ی
ته کسه‌ررو- زه‌رتنه‌و جوئر گززیپ، ماسله‌لله‌ردی ۶۹-
تلیقینه‌ن ته کسه‌ریپ، ورتاعا قوییپ، بُوقارا کوچک-
بولگهن، مازالاعان سسته‌ردی مهیر جه‌تکزگهن
نافتی سسته‌رگه اینالدیر دی.

7- ایدلک ۵- کُونی شیحو قالاسنلک اول-
قستاق اویز سو حاوی پیسر دیگی ینجه‌ندریا سنلک ره-
مونتاو، کُوتمدہ‌و نساننلک عَبر قوریلس بولگد-
نلک قوریلس ورندا نسان اتفارو شی جاق اعنین
ره‌تنه‌و، قسممن باسه گده‌تو کولشگنلک به‌تون قا-
بر عاسن قالاپ، قوبرین ورناتیپ جاتیپتی. نسان
سکه قوس‌لغاننان که‌ین، شیحو قالاسنلک اول-
قستاق اویز سو سپاسی هن سومه‌ن قاماوا که-
پیلدیک هتو سالستیره‌اسی بارنشا جو عاری‌لایدی،
عَبر تازا، حاوی پیسر سو دشه الاتن بولدیق-، دهدی
ونه‌می نساننلک ایاق السین و عسقالی که‌له‌تن
شیحو قالاسی شیداکوو قالاشعی زاقاشان قستاعنلک
تُورعنی بیوان حایجیلک.

اول- قستاق اویز سو ینجه‌ندریاسی-
حالق تُورمیسن قامتماسز هته‌تن، حالق تسله‌گنه
قول جه‌تکزه‌تن، ارتودی ورنقتراتن، حالق تُور-
مسينا تیمددیلک جه‌تکزه‌تن ینجه‌ندریا ۱۴ اول-
قستاقتی گوئله‌ندبِرُو دی جاییا بلکره‌لله‌تودلک ها-
گنبدی هازه‌مُونی. بیل نه گزگی تاقریتیق تاربیه با-
رسندا اوچونومیالی رایون ۵۳۹ ورندا عی اول-
قستاق اویز سو ینجه‌ندریاسنا ره‌مونتاو، کُوتمدہ‌و
جوئر گزدی، نسان تُوتاس رایون داعی ۱۱ ایماقتی
(وبلس، قالا، ۳۰ اواداندی (قالا، رایون) قامتسپ،
۲ میلیون ۳۰ ملک اول- قستان جان سانن سومه‌ن
قامداو دی قامتماسز هتو ده‌گهه‌ین به‌که‌مده‌دی،
جو عاری‌لاتی. قازیز ره‌مونتاو، کُوتمدہ‌و نساندا-
ری جالپی به‌تیک قوریلس باستادی.

حالق تۇرمسىنداعى ناققى سىتەردىلەك ئېرىدىپ، 190 مىلييون يۈان ارناؤلۇ قارچى بوساتىپ، وكمەت باسقارۇنىدا- عى 11 بالاباقشانى جاڭىدان سالۇقا قولداش كورسىتتى. ئۇيدىلەك الدىندا قۇريلىس باستعادىن بالاباقشانى كورگەن قۇمۇل قالاسىنىڭ تۇرۇ عنى جاڭ شىاۋىيۇنىڭ جۈزىنەن كۆلکى ئۇيرىلدى: "بالامنىڭ كەلەر جىلى باراتىن بالاباقشاسى دايىن بولدى، ئېزدىلەك جايىاۋ پارىپ - اكەلۋىمىز گە 10 مىنۇت ۋاقت عانا كەتكەدى، سا قو لايلى بولدى".

6 - ايدىلەك ورتا شەنинە دەھىن جاڭىدان سالىنا- نىن 11 بالاباقشا نىساننىڭ ورنى تاخىدالىپ بولدى، سالىنىپ بىتكەننەن كەھىن 3960 بالا قابىلدايى الادى، نۇل بەلگىلى دارەجەدە بالالاردىلەك بالاباقشاعا كىرۋىنىشلىقىن شەشەدى.

نەگىزگى ساتىنىڭ مەدەۋ، دەنساۋىلۇق ساقتاۋ- دان قىزمەت وتهۇ قابىلەتن جوغرافيا تارىخىنىڭ ياقلىقنى عساڭتى بولدى، 3 - دارەجەلى شىپاھانالار باعىتتامالى كۆھكەنەش - سۈيەمەلدەۋ بويىنىشا اوەدان دارەجەلى شىپاھانالارغا كىلەنلىق ئۇيىندى اۋروپا بولىمەن 52 مىن جاڭىدان قۇردىپ بەردى، جاڭىنەنھىنكا، جاڭى نىسان تاربىيەسىن ورسىتەتىپ، 73 مىلە دام (رهت) تاربىيەلەدى؛ قاماتاماسىز ھۆتى سپىانىنداعى مايىعا بەرلەتەن تۇرۇ عنى ئۇيدىن 30 مىڭىن ساللۇدى باستاپ، تۇتاس جىلداعى نىسانالىق مىنەتتىلىڭ 52% 73ن ورنىدادى؛ بۇ كىل رايوندا ولكە اتتىپ وزگە جەردە 55 مەدەلەت، شىپاھاناعا جاڭتى ئىسىن 5 مىلە دەتتەگى امبولاتورىا اقسىن تىكە 5 سەپتەن كوتەرە- نىن ئۇيىندى 55 مەدەۋ قۇريلىمدارىنان 7441ن، امبولاتورىا بولىمەنەگى سوزىلمالى اۋرۇلار اقسىن تىكە 5 سەپتەن كوتەرەن ئۇيىندى 55 مەدەۋ قۇريلىمدارد- 1080ن اشىپ، ولكە اتتىپ وزگە جەردە 55 مەدەلەت دەتتەگى امبولاتورىا اقسىن تىكە 5 سەپتەن كوتەرە-

(باسي 1 - بهتنه) بُوقارانىڭ قاچەتن ارەكەت بەتالسى ھتى
”قازىر جۇمۇستانۇغا قىزىمەت و تەھۇ توقةھىشە قولايلى، مەن داشۋە تاۋىسىپ اوپلۇقا قايتىپ كەلگە- نىمەدە، اواداندىاعى ادام كۇشى بايلىقى جانە قوعامدىق قاماتاما سىز داندرۇ تاراۋى ماعان ‘برىگە ئېرى’ بولىنىشىدا جۇمۇستانۇغا، شارۋا شىلىق قۇرۇغا جەھتە كەشى- لىك ھتۇ قىزىمەت و تەھۇن ازىزلىدەي“، - دەدى شىنجىياڭ جارا تىلىستىق عىلىمدار شۇھىيە ئانسان بىل بىتىرگەن راناڭۇل مىجىت اسەرلەندە.
مەكتەپ ئېتىرۇ ماۋى سىمنا مەڭىزەس، تۇتاس رايوننىڭ ادام كۇشى بايلىقى جانە قوعامدىق قاماتاما- سىز داندرۇ جۇيىھىسى و تىبا سلاردى ارالاۋ، تەلەفوندا ۇعسۇ، ساندى مالىمەتتەن تەڭ يېڭىلىكتەنۇ سىاقىتى تاسىلدەر مەن جو عارى مەكتەپ تاۋى سقان و قوشلار- دىڭ جۇمۇستانۇ جا سادى يىنىڭ جاي - جاپىسارنى تەكسەرۇ جۇرگىزدى. راناڭۇل اوپلۇغا ورالا سالا و نىش اواداندىق ادام كۇشى بايلىقى جانە قوعامدىق قاماتاما سىز داندرۇ مەكەم سىنىڭ قىزىمەتكەرى و نى- مەن بايلانىس جاسادى. ”ولار مەننىڭ مەكتەپ بىتىر- گەنەن كەينىگى وييمىدى ھەجگەي - تەڭجەيلى ۇعس- تى ئارى ماعان قىزىمەت ورنىن تانىستىرىپ، جو عارى نا قاتىسىتى كەپلىدىك قارىز سىاقىتى سایاسات تاردى ۇغىتتەدى“. راناڭۇل ۆزىنىڭ قازىر وسى اواداننىڭ كومەۋىنىستىك جاستار و دامى قالاشىنىدا شارۋا شىلىق قورغاندىمعن اىيتنى.
جۇمۇستانۇ - حالق تۇرمىسىنىڭ نەگىزى. نە- گىزىگى تاقلىرىپىتىق تاربىيە ورستەتلىگەنەن بەرى رايونمىز جۇمۇستانۇغا قىزىمەت و تەۋەدى جاقسى سى- تەۋەدى، بُوقارانىڭ كىرىسىن ارتىتىرىۋەدى قاماتاما سىز تەۋەدى حالق تۇرمىسىندىاعى ناققىي سىتەر دىڭ ھاڭىز- .

جهه تکزیو ارھ که تمن ورس

بوقارانلک جو میستانیپ کرسته رین ارتتسرو اره که-
تن، ت. ب دلگه رله دتتی. عبر سپیرا جو میستاندر رو-
دی الدیکھی ورینعا قویو "که شندی شار الارننک"
دلگه رله تو بنده جو میستانو جاعدایی ورنسقنتی قادام-
مهن جاقسی جاققا بهت الدی.

بیل رایونیمزر قالاداعی و کمهت باسقار ۋىندا-
عى بالاباقشاعا قابىلداناتىن بالالاردىڭ سانىن كوبېيىش-
دى اۇتونۇمىيالى رايوننىڭ نەڭزىگى تاقىرىپتىق تارىيەسى-